

travelbook

Holandia

Bezdroża

Mistrzowska **ERGO**
ochrona **HESTIA**
#

Autorzy przewodnika: Beata Pomykalska, Paweł Pomykalski

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Jacek Okarmus

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: Agata Hejchman

Opracowanie kartograficzne: Jan Leja, DAKA - Studio Graficzne

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Okladka: materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?behot1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-5142-4

Copyright © Helion, 2019

• Kup książkę	• Księgarnia internetowa
• Poleć książkę	• Lubię to!
• Oceń książkę	Nasza społeczność

Spis treści

ATRAKCJE HOLANDII	8
-------------------	---

INFORMACJE PRAKTYCZNE 17

PRZED WYJAZDEM	18
----------------	----

Wybór czasu podróży	18
---------------------	----

Formalności	19
-------------	----

DOJAZD	22
--------	----

Podróż samolotem	22
------------------	----

Podróż pociągiem	22
------------------	----

Podróż autobusem	23
------------------	----

Podróż samochodem	23
-------------------	----

NA MIEJSCU	24
------------	----

Komunikacja	24
-------------	----

Poruszanie się samochodem i przepisy drogowe	24
--	----

Noclegi	28
---------	----

Wyżywienie	29
------------	----

INFORMATOR A-Z	30
----------------	----

INFORMACJE KRAJOZNAWCZE 37

KRAJOZNAWCZE ABC	38
------------------	----

Charakterystyka geograficzna	38
------------------------------	----

Klimat	42
--------	----

Przyroda	43
----------	----

► Zuiderzeewerken – prace w zatoce Zuiderzee	44
--	----

USTRÓJ	47
--------	----

SPOŁECZEŃSTWO	51
---------------	----

Życie religijne i nowe funkcje kościołów	52
--	----

Język	53
-------	----

GOSPODARKA	57
------------	----

KULTURA I SZTUKA	61
------------------	----

Malarstwo	61
-----------	----

Osiągnięcia sztuki współczesnej	61
---------------------------------	----

Architektura	62
--------------	----

Holenderskie wiatraki	64
-----------------------	----

Miasta-fortece	70
----------------	----

Literatura	74
------------	----

Film	74
------	----

KUCHNIA	76
---------	----

AMSTERDAM

I HOLANDIA PÓŁNOCNA _____ 79

Amsterdam _____ 80

OKOLICE AMSTERDAMU _____ 105

Haarlem _____ 105

Edam _____ 109

► Wiatraki, chodaki i ser _____ 110

Alkmaar _____ 112

Polder Beemster _____ 115

Zaanse Schans _____ 117

ROTTERDAM

I HOLANDIA POŁUDNIOWA _____ 121

Rotterdam _____ 122

Haga _____ 140

Delft _____ 152

Lejda _____ 156

UTRECHT, GELDRIA

I OVERIJSEL _____ 163

Utrecht _____ 164

Amersfoort _____ 172

Arnhem _____ 175

Nijmegen _____ 178

Zwolle _____ 180

BRABANCJA PÓŁNOCNA,

LIMBURGIA I ZELANDIA _____ 183

BRABANCJA PÓŁNOCNA _____ 184

's-Hertogenbosch _____ 184

Eindhoven _____ 189

► Brabancja Północna i Vincent van Gogh _____ 190

Breda _____ 195

LIMBURGIA _____ 203

Maastricht _____ 203

ZELANDIA _____ 207

Middelburg _____ 209

Zierikzee	211
Goes	213
Veere	214
Vlissingen	215

GRONINGEN I FRYZJA 217

► Wyspy Zachodnifryzyjskie	218
Groningen	220
Leeuwarden (Ljouwert)	225
► Udział Polskich Sił Zbrojnych w wyzwoleniu Holandii	228

SŁOWNICZEK POLSKO-NIDERLANDZKI 235

INDEKS 237

AUTORZY PRZEWODNIKA 238

Spis ramek

Holandia w internecie	19	Herb	48
Polskie placówki		Święto Króla/Królowej	49
dyplomatyczne w Holandii	19	Hymn	50
Książka w podróży	20	Randstad	52
Holandia – świat idealny dla		Hygge po holendersku	52
miłośników dwóch kółek	26	Kalendarium historyczne	54–56
Wysokości mandatów	28	Kraj mały, lecz znaczący	58
Dni wolne od pracy		Oszczędność drogą do	
obowiązujące na terenie		zamożności	59
całego kraju	33	De Stijl i jego echa	63
Holandia w liczbach	39	Z ziemi... holenderskiej	
Walka z morzem, czyli		do Polski	65
„Bóg stworzył ziemię,		Praca młynarza	67
a Holendrzy Holandię”	40	„Holenderka” na pastwisku	77
Holandia czy Niderlandy?	41	Miasto na wodzie	81
Elfstedentocht –		Miasto książek	82
Wyścig Jedenastu Miast	42	Najstarszy dom w mieście	88
„Mała Wenecja”	43	Kompania Wschodnioindyjska	89
Holandia dzieli się		Homomonument	92
na 12 prowincji	47	Największy targ Europy	99

Rembrandtplein _____	94	Nie tylko ser _____	139
Amsterdamskie młyny _____	95	Konwencje haskie _____	140
Rozmaitości _____		Do Hagi po... sprawiedliwość! _____	142
w amsterdamskich muzeach _____	96	Panorama haskiego city _____	143
Ściąga dla mających mało czasu, czyli – zobacz koniecznie _____		Ściąga dla mających mało czasu, czyli – zobacz koniecznie _____	
w Rijksmuseum _____	98–99	w Muzeum Mauritshuis _____	144–145
Ściąga dla mających mało czasu, czyli – zobacz koniecznie _____		Obrazy w literaturze _____	146
w Muzeum Van Gogha _____	100–101	Ściąga dla mających mało czasu, czyli – zobacz koniecznie _____	
Z kartą taniej _____	106	w Gementemuseum _____	150–151
Kąpielisko Zandvoort _____	107	<i>Uliczka</i> _____	154
Edam _____	109	Rembrandt van Rijn _____	157
Targ serowy _____	113	Uniwersytet w Lejdzie _____	159
Linia Obrony Amsterdamu _____	116	Piet Mondrian _____	173
Zaans Museum _____	118	W zgodzie z religią _____	181
Atrakcje w wiatrakach _____	119	Wioska z innego świata _____	182
Erazm z Rotterdamu _____	125	Hieronim Bosch _____	187
Ściąga dla mających _____		Philips _____	192
mało czasu, czyli zobacz _____		Polskie ślady w Bredzie _____	196
koniecznie w Muzeum _____		Park Narodowy Biesbosch _____	199
Boijmans Van Beuningen _____	130–131	Kościół w nowej roli _____	205
Van Nellefabriek _____	132	Zelandia i rower _____	208
Cas Oorthuys _____	133	Zelandzkie małże _____	208
<i>Nosferatu</i> w Schiedam _____	134	Szpiegini z Fryzji _____	226
Wieczór przy Świecach _____	137	Brodzenie w błocie Morza _____	
Słynny ser _____	137	Wattowego _____	227
Serowy targ _____	138		

Spis planów i map

Holandia _____	przednia okładka
Amsterdam – centrum _____	84–85
Rotterdam _____	126–127
Haga _____	141
Delft _____	154
Utrecht _____	167
Breda _____	197
Groningen _____	223
Amsterdam _____	tylna okładka

UROKLIWE MIASTECZKA I WIOSKI

Choć Holandia budzi skojarzenia przede wszystkim z wielkimi, zatłoczonymi metropoliami, to pomiędzy nimi można odnaleźć mnóstwo klimatycznych miasteczek, które sprawiają wrażenie, jakby czas zatrzymał się w nich dawno temu.

Edam

Niewielkie, urokliwe miasteczko w prowincji Holandia Północna, które światową sławę zawdzięcza produkowanemu tu serowi. Przyjezdnych zachwyca ładną, zabudaną zabudową centrum.

De Rijp

Bajkowa miejscowość w Holandii Północnej, która niegdyś była wysepką, a dziś leży na granicy między dwoma polderami. W przeszłości słynęła z wielorybnictwa.

Giethoorn

Wioska wyglądająca jak z obrazka, w której zamiast dróg są kanały. Zachwyca swą malowniczością, tym bardziej, że zwiedza się ją łodziami.

Sneek

Niewielkie miasteczko we Fryzji, które łączy w sobie północną surowość, umiowanie porządku i piękną holenderską architekturę. Panuje tu spokojna, wręcz melancholijna atmosfera.

Veere

Perełka Zelandii, czyli najbardziej turystycznego regionu w Holandii. Składa się na nią kilka urokliwych uliczek, a w zabudowie wyróżniają się piękny ratusz i kościół.

Kup książkę

Poleć książkę

WIELKIE MUZEA SZTUKI

Holendrzy przez wieki zajmowali się nie tylko tworzeniem wielkiej sztuki, ale także jej gromadzeniem. Dlatego dziś setki wybitnych dzieł możemy oglądać w znakomitych holenderskich muzeach.

Rijksmuseum w Amsterdamzie

Muzeum Narodowe, jedna z kluczowych atrakcji w czasie wizyty w stolicy. W imponującym gmachu zgromadzono wybitne dzieła malarstwa, a także grafiki i rzeźby. Warto też poświęcić chwilę na wyższe piętra, na których eksponuje się sztukę współczesną.

Gemeentemuseum w Hadze

Placówkę warto odwiedzić z co najmniej dwóch powodów – znajduje się w nowoczesnym gmachu o niebanalnej architekturze i posiada największą kolekcję prac Pieta Mondriana. Znajdziemy tu też zbiory z dziedziny mody, instrumentów muzycznych oraz wnętrz i rzemiosła artystycznego.

Museum Boijmans Van Beuningen w Rotterdamie

Placówka powstała dzięki kolekcji prywatnego darczyńcy. Dziś w bardzo rozległym gmachu obejrzeć można dzieła od średniowiecznych ołtarzy, przez Boscha, Brueghla i Moneta po Warhola.

Museum Kröller-Müller w Otterlo

Ukryta na terenie parku narodowego De Hoge Veluwe nowoczesna willa mieszcząca tę placówkę może się poszczycić niebagatelnymi zbiorami, w tym drugą największą na świecie kolekcją prac Vincenta van Gogha.

Mauritshuis w Hadze

Kameralne, choć posiadające niezwykle zbiory muzeum zostało urządzone w ładnym klasycystycznym pałacu w centrum miasta. Obejrzeć tu można kilka genialnych dzieł, w tym najsłynniejszy obraz Vermeera – *Dziewczynę z perłą*.

Kup książkę

Poleć książkę

Alkmaar

Najsłynniejszy w okolicy targ serowy odbywa się w urokliwym, ale i gwarnym, stutysięcznym mieście Alkmaar, które leży 40 km na północny zachód od Amsterdamu. Odgrywa ono ważną rolę w świadomości historycznej Holendrów i ich walce o niepodległość, ponieważ w 1573 r., podczas hiszpańskiego oblężenia, siły Alkmaaru stały dzielnie opór silniejszemu agresorowi, a następnie załaziły tereny, na których rozbił swoje obozowisko. Uznaje się to za punkt zwrotny w walce o holenderskie niezależnienie się od Hiszpanii. Sławetne wydarzenie miało miejsce **8 października**, co dziś jest okazją do corocznego świętowania.

Warto tu przyjechać na spacer po zabytkowej starówce, która, jak to w Holandii, poprzecinana jest kanałami, a także do

Muzeum Sera 📍 **Kaasmuseum**; godziny otwarcia zmienne w zależności od miesiąca, najlepiej sprawdzić na stronie: www.kaasmuseum.nl/en/praktische-informatie; 5 EUR, ulgowy 2 EUR, w którym można poznać tajniki wyrobu tego produktu, a także kilka faktów historycznych na jego temat. Znajduje się ono w dawnym budynku **Wagi** (Waag) na Waagplein – placu, który można uznać za salon miasta, gdzie od wiosny do jesieni wystawione są kawiarniane stoliki tłumnie oblegane przez miejscowych i turystów. Wyjątek stanowią dni, w których urządzany jest wspomniany słynny targ (zob. ramka).

Waga jest charakterystycznym ceglanym budynkiem, stojącym u zbiegu trzech kanałów – szczególnie ładnie prezentuje się od wschodu, od kanału Zijdam, zwłaszcza że

ALKMAAR

▼ Targ serowy w Alkmaarze

Kup książkę

Poleć książkę

jedną z wschodnią elewacją ma najbardziej dekoracyjną formę. Budowla powstała w XIV w. i początkowo pełniła funkcję kaplicy, ale w XVI w. została lekko przebudowana i przeznaczona do nowej roli. Na parterze Wagi działa **punkt informacji turystycznej**.

Za Wagą biegnie wąska ulica Houttil, która po chwili doprowadza do **Langestraat** – głównego deptaku miasta, biegnącego pośród licznych sklepów. Od wschodu ulicę tę zamyka plac Mient, będący właściwie mostem przerzuconym nad kanałem (jego „szerokość” jest większa niż „długość”). Natomiast przy zachodnim odcinku ulicy, pod numerem 97, stoi bardzo ciekawy gmach **ratusza**, powstały w latach 1509–20; wyróżnia się niezwykle smukłą i wysoką wieżą oraz elewacją z naprzemiennych pasów cegły i kamienia.

Na zachodnim końcu Langestraat stoi **Sint-Laurenskerk** 📍 kościół św. Wawrzyńca;

Targ serowy

Pierwszy targ serowy odbył się już w 1365 r. i był jednym z kół zamachowych gospodarki miasta. Dziś jest to tylko barwna rekonstrukcja przeszłości (dzięki niej można zobaczyć, jak wyglądały dawne nosidła do sera albo tradycyjne stroje), jednak warto trafić na Waagplein właśnie podczas tego wydarzenia. Targi odbywają się w piątki od początku kwietnia do końca września od 10.00 do 13.00.

zwiedzanie: IV–V i IX czw.–sb. 11.00–17.00, VI–I wt.–nd. 11.00–17.00, nazywany również Grote Kerk (Kościół Wielki). Z perspektywy ulicy pięknie widać przysadzistą bryłę jego prezbiterium. Zbudowany został pod koniec XV w. w stylu gotyckim. Warto zajrzeć do środka, by obejrzeć sarkofag jednego z historycznych władców tych ziem – Florisa V oraz obraz *Sąd Ostateczny*, będący jednym z największych obrazów w Holandii. Tym, co jednak najciekawsze w świątyni, to **organy chórowe** (*koororgel*), czyli małe organy umieszczone na chórze. Zostały wykonane w 1511 r. i uchodzą za najstarsze wciąż używane organy w Holandii. Drugim interesującym instrumentem muzycznym są organy główne, zbudowane w 1645 r. przez Jacobusa Caltusa van Hagerbeera.

Po sąsiedzku, przy Canadaplein 1, w nowoczesnym gmachu z charakterystyczną częścią centralną w formie szklanego sześcianu, mieści się **Stedelijk Museum** 📍 wt.–nd. 11.00–17.00; 12 EUR, ulgowy 8 EUR, w którym można poznać historię miasta. Sporo uwagi poświęcono tu najśłynniejszemu wydarzeniu w dziejach Alkmaaru, czyli hiszpańskiemu oblężeniu w XVI w. Muzeum zostało założone w 1875 r. i uchodzi za jedno z najstarszych muzeów

Kup książkę

Poleć książkę

lokalnych w Holandii. Jego obecny gmach razem z sąsiednim teatrem stanowią nowoczesny akcent architektoniczny w tej części miasta.

We wschodniej części miasta znajduje się druga wielka zabytkowa świątynia – **Sint-Laurentiuskerk** (kościół św. Wawrzyńca). Jest to budowla neogotycka z 1861 r. Ze wszystkich stron otacza ją zabudowa mieszkaniowa, przez co widoczna jest właściwie tylko z wąskiego przejścia pomiędzy budynkami od strony kanału Verdrunkenoord. Na samym końcu tego kanału stoi pozostałość po systemie obronnym miasta – renesansowa **wieża Accijnstoren** z 1622 r.

Spacerując po Alkmaarze, nie wolno pominąć urokliwego kanału Luttik Oudorp, nad którym, przy Appelsteeg 2, stoi jedyny w mieście dom z drewnianą fasadą, zwany **Domem z Kulą Armatnią** (Huis met de Kogel). Nazwa nie wzięła się znikąd – w lewym

Dojazd

Na stację w Alkmaarze można dojechać z dworca Amsterdam Centraal; podróż trwa ok. 35 min, a bilet kosztuje 8,50 EUR.

górnym rogu jego fasady dostrzec można powieszoną kulę armatnią, która nawiązuje do bohaterskiej obrony miasta w czasie hiszpańskiego oblężenia w 1573 r.

Alkmaar pięknie się prezentuje również z wody, dlatego dobrym pomysłem na jego poznanie jest **rejs kanałami** **czas trwania: zwykle 45 minut; starty o pełnej godzinie z kanału Mient**. W trakcie wycieczki sternik-przewodnik opowiada o najciekawszych z mijanych obiektów. W przypadku tego miasta dodatkową atrakcją są niesamowicie niskie mostki, dlatego przepływając pod nimi, należy się bardzo mocno schylać.

▼ Kanał Verdrunkenoord,
w głębi Accijnstoren

Kup książkę

Poleć książkę

Polder Beemster

Na północ od Amsterdamu, między miastami Alkmaar i Purmarend, rozciąga się najstarszy w Holandii polder – Beemster, powstały na miejscu jeziora o tej samej nazwie. Zajmuje powierzchnię nieco ponad 7 ha. Jego osuszanie za pomocą 50 wiatraków zaczęto w 1609 r., a zakończono po zaledwie trzech latach. Coraz bogatsza i gęsto zaludniona Holandia potrzebowała wtedy nowych gruntów, by móc produkować odpowiednią ilość żywności. Polder miał również stanowić zabezpieczenie przed ewentualnymi powodziąmi. Teren polderu został otoczony groblą pierścieniową i kanałem pierścieniowym (Beemsterringvaart), które wyznaczają granice dawnego jeziora. Obszar wewnątrz został natomiast z matematyczną precyzją – niesamowicie

nowatorsko jak na tamte czasy – podzielony na równe parcele w formie szachownicy. Idealne działki oddzielone są od siebie odpowiednio zaprojektowanym systemem kanałów i dróg biegnących z północy na południe i ze wschodu na zachód. W równych odległościach od siebie założone zostały gospodarstwa. Całość stanowi tak wielki ewenement (który na dodatek przetrwał niemal nie naruszony do dziś), że została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO jako „nienaruszony, dobrze uporządkowany krajobraz pól, dróg, kanałów, grobli i osad, ułożonych zgodnie z klasycznymi i renesansowymi zasadami planowania”. Z turystycznego punktu widzenia nie jest to wyjątkowo ciekawy obszar, ale warto go poznać z uwagi na historię holenderskiego zmagania się z wodą. Poza tym panuje tu spokojna, sielska atmosfera, więc warto tu pojeździć na rowerze.

Na terenie polderu oprócz pojedynczych gospodarstw znajduje się także kilka miejscowości, m.in. Middenbeemster, Noordbeemster, Westbeemster i Zuidoostbeemster. Warto zajrzeć przede wszystkim do **MIDDENBEEMSTER**, wioski, która uchodzi za najstarszą na terenie polderu. Jej centralny prostokątny plac został wytyczony już w 1610 r., a stojący obok **kościół protestancki** powstał w 1623 r. – został on zaprojektowany przez wybitnego amsterdamskiego architekta doby renesansu, Hendricka de Keysera. Miejscowość słynie także jako miejsce narodzin słynnego malarza **Carla Fabritiusa** (1622–54). Niestety, artysta ten zmarł przedwcześnie, ginąc w wyniku wybuchu prochowni w Delfcie; wtedy też zniszczeniu uległo wiele jego prac. Jego najslawniejszy zachowany obraz – *Szczygieł*

Kup książkę

Poleć książkę

można podziwiać w Mauritshuis w Hadze, natomiast w Muzeum Narodowym w Warszawie obejrzymy *Wskrzeszenie Łazarza*.

Najprzyjemniejszą i najbardziej urokliwą miejscowością tych okolic jest jednak

DE RIJP, leżące 7 km dalej na wschód, już na granicy polderu, choć jeszcze na początku XVII w. było to miasteczko nadmorskie. Dzięki takiemu położeniu jego głównym źródłem dochodu były wówczas przede wszystkim połowy śledzi i wielorybnictwo (to ostatnie było ważną składową całej holenderskiej gospodarki, a De Rijp miało w tym ok. 10% udziału). Dziś to niewielkie, zamieszkane przez niecałe 4 tys. osób dość senne miasteczko. Nie ma tu żadnych spektakularnych zabytków, ale niezwykłą przyjemnością jest spacer nad kanałem lub jedną z wąskich uliczek. Osada z pięknie zadbanymi mniejszymi i większymi domami sprawia wrażenie jakby wyciągniętej z bajki.

Linia Obrony Amsterdamu

Atrakcją polderu są forty należące do imponującej linii obrony Amsterdamu.

Stelling van Amsterdam (Linia Obrony Amsterdamu) to kompletny pierścień fortyfikacji, otaczający miasto okręgiem długości ponad 135 km. Zbudowany w latach 1883–1920, składa się z genialnej sieci 45 fortów oddalonych od centrum miasta o 10–15 km, współdziałających ze skomplikowanym systemem wałów, śluz, kanałów i polderów zalewowych, i jest ważnym przykładem fortyfikacji opartej na metodzie czasowego zalewania terenu – w chwili zagrożenia doprowadzano do zalania, uniemożliwiając w ten sposób atak wroga (tzw. defensywna linia wodna). W tym wypadku Amsterdam miał się stać punktem ostatecznej obrony. Już od XVI w. mieszkańcy Holandii wykorzystali swoją specjalistyczną wiedzę z zakresu inżynierii wodnej do celów obronnych. Nietety nowe techniki prowadzenia wojny spowodowały, że cały system był przestarzały właściwie w momencie oddania go do użytku. Dziś część fortów znalazła nowe przeznaczenie – stały się hotelami, winiarniami, galeriami sztuki itp.

Więcej informacji można uzyskać na stronie www.stellingvanamsterdam.nl, dzięki której zaplanujemy swoją wycieczkę i uzyskamy wszelkie informacje praktyczne dotyczące poszczególnych obiektów.

Zaanse Schans

Kilkanaście kilometrów na północ od centrum Amsterdamu znajduje się jedna z największych atrakcji turystycznych Holandii Północnej, a być może i całego kraju: ★ **skansen Zaanse Schans** nad rzeką Zaan. Rokrocznie odwiedza go blisko milion turystów. I nie ma się czemu dziwić, bo w jednym miejscu zgromadzono wiele niezwykle typowych dla Holandii obiektów inżynieryjno-gospodarczych. Niestety, tłumy turystów, zwłaszcza latem, są wyjątkowo uciążliwe i utrudniają zwiedzanie. Dlatego warto tu przyjechać jak najwcześniej, najlepiej już koło 8.00, zanim zaczną przyjeżdżać wycieczki autokarowe.

Pierwsze wiatraki stały nad rzeką Zaan na początku XVII w. i pierwotnie służyły tylko do osuszania terenu. Z czasem, wraz z rozwojem technologicznym, zaczęto je wykorzystywać także do innych celów. Za ich pomocą mielono zboże, gorczycę, ziarna kakaowca, tytoń, produkowano deski, papier, olej czy pigmenty do farb. Po dwóch stuleciach cały region był usiany wiatrakami, których w szczytowym okresie było ok. 900. Dzięki nim Zaan stał się niezwykle silnym regionem gospodarczym, w którym działało mnóstwo fabryk napędzanych siłą wiatru. Produkty tu wytwarzane trafiały następnie

▼ W skansenie
w Zaanse Schans

Kup książkę

Poleć książkę

do portu w Amsterdamie, a stamtąd były wysyłane w świat.

Wielkim miłośnikiem pejzażu tych okolic był sam Claude Monet, który spędził tu kilka miesięcy, malując wiatraki. W sumie powstało ponad 20 obrazów, z czego jeden wisi w tutejszym muzeum. Niestety, wkrótce wiatraki zostały wyparte przez maszyny parowe, które zrewolucjonizowały przemysł w XIX w. Większość młynów została wówczas rozebrana. Tuż po II wojnie światowej architekt Jaap Schipper wystąpił z pomysłem, by istniejące jeszcze budynki, rozsiane po całym regionie, zwieźć w jedno miejsce i utworzyć skansen z prawdziwego zdarzenia. Plan udało się zrealizować półtorej dekady później – wymagające ogromnych nakładów prace ruszyły w 1961 r.

Efekt jest znakomity, i nie dość, że skansen jest piękny, to jeszcze obfituje w rozmaite atrakcje, więc na zwiedzanie go warto poświęcić co najmniej kilka godzin. Główną atrakcją są oczywiście **wiatraki** ustawione wzdłuż rzeki na odcinku około kilometra. Poza nimi na cały kompleks składają się

Zaans Museum

Obiektem, któremu warto poświęcić chwilę uwagi na samym początku zwiedzania, jest **Zaans Museum** **codz. 9.00–17.00; 10 EUR, ulgowe 8 i 6,50 EUR**, które opowiada o historii, kulturze, życiu codziennym i gospodarce tego regionu. Działa w nim także **punkt informacji turystycznej** i kawiarnia.

także **tradycyjne domostwa, farmy, zagrody ze zwierzętami czy warszataty rzemieślnicze**, w których można obejrzeć, jak wytwarzano rozmaite produkty (wstęp darmowy), m.in. słynne chodaki (*klompen*). W jednym z obiektów przedstawiona została historia tego obuwia, a także prezentowane są dziesiątki przykładowych par z różnych regionów i na różne okazje. Choć pozornie wydają się być takie same, różnią się detalami, np. kształtem, kolorami, wzorami itd. Na samym końcu znajduje się sklep z pamiątkami, w którym motywem przewodnim są oczywiście chodaki.

▼ Kamienie młyńskie

Kup książkę

Poleć książkę

Następnie warto zajrzeć do **farmy serowej**, która jest repliką oryginalnego budynku z połowy XVIII w. Odbywają się tu pokazy wytwarzania sera, a w działającym

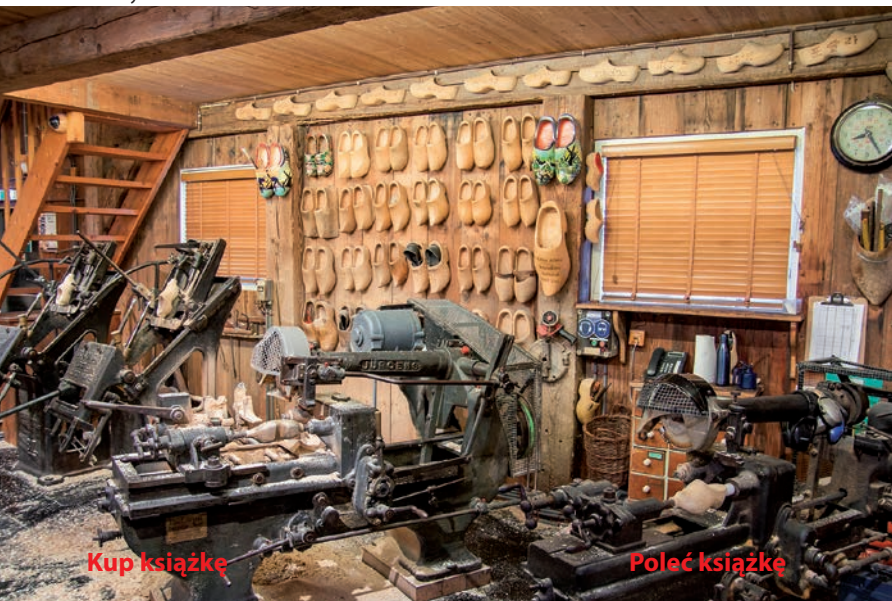
tu sklepie można nabyć ten wyśmienity produkt. Oryginalne są także budynki, w których można poznać zasady wytwarzania kakao, a nawet... beczek!

Atrakcje w wiatrakach

Kilka ze stojących w skansenie wiatraków jest udostępnionych do zwiedzania. Wizyta w nich jest ciekawym doświadczeniem, ponieważ pozwala dokładnie poznać mechanizmy ich funkcjonowania.

- ◆ **De Kat (Kot)** – w jego wnętrzu można obejrzeć, jak wytwarzano pigment potrzebny do produkcji farb. Wielką atrakcją jest możliwość wyjścia na taras. Wstęp 4 EUR.
 - ◆ **Het Jonge Schaap (Młoda Owca)** – to wiatrak, napędzający pracę tartaku. Tego typu wiatraki umożliwiły Holendrom szybką budowę statków, a tym samym wyprawy dalekomorskie przynoszące im wielkie bogactwo. Wstęp 4 EUR.
 - ◆ **De Zoeker (Poszukiwacz)** – ten wiatrak służył do produkcji oleju i kakao. Jest to jeden z najstarszych wiatraków i być może początkowo służył do osuszania terenu. Wstęp 4 EUR.
 - ◆ **De Bonte Hen (Pstrokata Kura)** – ten wiatrak również służył do wytwarzania oleju. Zwiedzanie 4 EUR.
 - ◆ **De Huisman** – tutaj mielono gorczycę i produkowano musztardę. Wstęp wolny.
- Porada: najlepszy widok na ustawione w rzędzie wiatraki rozpościera się z mostu **Julianabrug** pomiędzy Zaandijk a Zaanse Schans oraz z pomostu za budynkiem **Zaans Gedaan** (pracownia czekolady).

▼ Wytwórnia chodaków

Kup książkę

Poleć książkę

Na terenie skansenu można też odbyć **45-minutowy rejs** ❶ VII–VIII codz. 11.00–16.00, IV–VI i IX wt.–nd. 12.00–15.00, **start o pełnej godzinie za wiatrakiem Huisman; 7 EUR, ulgowy 3,50 EUR.**

Dojazd

Do Zaanse Schans z Amsterdamu (przystanek autobusowy przy dworcu Centraal Station) można dojechać autobusem specjalnej linii nr 391. Kurs trwa ok. 40 min., bilet w jedną stronę kosztuje 5 EUR (kupuje się go w autobusie). Całodniowy bilet parkingowy w Zaanse Schans kosztuje 10 EUR.

The Zaanse Schans Card

Zamierzając spędzić cały dzień i skorzystać z różnych atrakcji skansenu, warto zakupić kartę The Zaanse Schans Card. Kosztuje 15 EUR (10 EUR ulgowa) i uprawnia do darmowych wejść do Zaanse Museum i jednego z wiatraków (do pozostałych ze zniżką 50%), a także do 30% zniżki na bilet do muzeum Honig Breethuis oraz Muzeum Wiatraków, daje też zniżkę na całodniowy bilet parkingowy, w wypożyczalni rowerów i w muzealnej kawiarni.

Warto także chwilę pospacerować po niezwykle urokliwym miasteczku **ZAAN-DIJK** po drugiej stronie rzeki Zaan. W czasie przechadzki zwróćmy uwagę na tutejsze niewielkie domy w intensywnie zielonych barwach. Sprawiają one wrażenie niemal baśniowe. Wśród nich, przy ulicy Lage-dijk 80, znajduje się dość ciekawe **muzeum Honig Breethuis** ❶ czw.–nd. 13.00–17.00, X–III 13.00–16.00; 4 EUR, ulgowy 2 EUR, mieszczące się w dawnej willi rodziny fabrykantów produkujących biały papier. Prezentuje się tu przede wszystkim wnętrza i wyposażenie z XVIII i XIX w.)

Mając jeszcze chwilę, można zajrzeć do **Muzeum Wiatraków** ❶ Molenmuseum; Museumlaan 18, Koog aan de Zaan; wt.–pt. 11.00–17.00, sb. i nd. 13.00–17.00; 4,50 EUR, ulgowy 3 EUR, które znajduje się koło dworca kolejowego Zaanse Schans. Będziemy tu mieli okazję poznać historię wiatraków, zasady ich działania oraz nauczymy się rozróżniać ich typy.

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Holandia

od wielu lat cieszy się – i słusznie! – niesłabnącą popularnością wśród zwiedzających Europę obieżyświatów. Ci jednak najchętniej odwiedzają rozślawiony licznymi opowieściami Amsterdam, okazjonalnie tylko poznając inne zakątki „krajny tulipanów”. Paradoksalnie, położony w sercu Starego Kontynentu kraj wciąż w dużej mierze pozostaje turystyczną białą plamą. Zachęcamy zatem, po nasyceniu się atrakcjami stolicy, do odkrycia mniej znanej twarzy Niderlandów. Intrygujące przeżycia i niezapomniane wrażenia – gwarantowane!

Historyczne **miasta**

Znakomite **muzea i galerie**

Kanały, rowery i tulipany

Tradycyjna **kultura wiejska**

Wiatraki i miasta-fortece

Sery i piwa o światowej renomie

 Bezdroża

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:
ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-5142-4

9 788328 351424

Cena 26,90 zł